

Ukoliko je hidrologija lošija od planirane, svakako će nedostajuće količine morati da se nadomeste, pa ako ne postoji dovoljno kapaciteta iz drugih izvora, onda se mora pribеći uvozu električne energije, kaže mr Željko Marković

Nesvakidašnje slike kupača na delu Dunava kod Novog Sada, čija se širina u jednom delu skoro prepolovila zbog suše pa mnogi umesto da plivaju – šetaju ovim delom reke, posledica su ne samo višenedeljnih suša s tek ponekom kapi kiše već i tropskog talasa „Lucifer“, koji je zapljusnuo Srbiju i vazduh proteklih dana zagrevao i do 43 stepena Celzijusa. To je dodatno pogoršalo ionako tešku elektroenergetsku situaciju u Srbiji, izazvanu svetskom energetsom krizom, zbog čega „Elektroprivreda Srbije“ mesecima uvozi i struju i ugalj, pokrivajući kako dnevnu potrošnju, tako i pripremajući se za prestojeću tešku zimu.

Šta, međutim, raditi kada su vodostaji reka najniži u poslednjih 10 godina, a do kraja leta ima još dva meseca? Struja je sve skuplja. Na berzi se prodaje za oko 540 evra po megavatsatu, „a mi u Srbiji struju naplaćujemo 14 puta manje nego u Evropi“, rekao je Aleksandar Vučić, predsednik države, komentarišući najnovije poskupljenje struje od 1. septembra za 6,5 odsto bez PDV-a.

Imajući u vidu da se oko 30 odsto električne energije proizvodi iz hidroelektrana, jasno je da hidrologija značajno utiče na proizvodnju i ispunjenje bilansa „Elektroprivrede Srbije“. Svaki manjak kapaciteta u proizvodnji može ugroziti stabilnost elektroenergetskog sistema, naročito u situaciji nestašice električne energije, pa tako i u slučajevima kada zbog ekstremne suše imamo značajno smanjenje raspoloživosti hidrokapaciteta, kaže u razgovoru za „Politiku“ Željko Marković, konsultant za energetiku u „Diloitu“ i jedan od dugogodišnjih bivših direktora „Elektroprivrede Srbije“.

Koliko suša utiče na proizvodnju struje, da li može da ugrozi stabilnost elektroenergetskog sistema kao i da li zbog suše vodostaj može toliko da padne da nema uopšte proizvodnje električne energije?

Prosečna proizvodnja struje iz HE se kreće oko nekih 30 procenata godišnje, a može varirati u skladu sa hidrologijom, pa tako u godinama koje se odlikuju dobrom hidrologijom taj procenat može biti veći i obrnuto. Radi ilustracije, od ukupne proizvedene električne energije u Srbiji u 2021. godini, iz HE je proizvedeno 33,33 odsto električne energije.

Naravno, kada zbog suše vodostaj padne, dolazi do smanjenja proizvodnje iz HE. Tako ovih dana zbog suše proizvodnja iz HE čini oko dvadeset posto ukupne proizvodnje električne energije u Srbiji. Takođe, treba imati u vidu da zbog zaštite životne sredine protoke reka moramo držati iznad biološkog minimuma, pa u situacijama ekstremnih suša i to može uticati na proizvodnju iz HE.

To znači da se i zbog manjka voda mora ići na dodatni uvoz struje?

Proizvodnja pa i uvoz se kroz godišnje bilanse planiraju s prosečnom hidrologijom sa 75 odsto verovatnoće. Ukoliko je hidrologija lošija od planirane, svakako te nedostajuće količine moraju se nadomestiti, pa ako ne postoji dovoljno kapaciteta iz drugih izvora, onda se mora

pribeći uvozu električne energije.

Da li u ovoj situaciji, kada inače zbog manjkova uvozimo i struju i ugalj, zbog suše moraju dodatno da se aktiviraju i gasne termoelektrane, gde je proizvodnja struje duplo skuplja?

To sve zavisi od troškova. Ukoliko raspoložete gasom i ukoliko su troškovi proizvodnje iz gasnih TE manji od trenutne cene struje na berzama, onda će se svakako aktivirati gasne TE. Marginalni troškovi proizvodnje električne energije iz gasnih TE za jedan megavat-sat električne energije mogu se proceniti kao dvostruka cena količine gasa koja ima kalorijsku vrednost jedan megavat-sat. Trenutno, ako se gleda cena gasa na berzama, koja iznosi oko 200 evra po megavat-satu, cena megavat-sata proizvedenog u gasnim TE kreće se oko 400 evra, a na tu cenu u Evropskoj uniji treba dodati i obavezu plaćanja takse za emisiju ugljen-dioksida, koja sada po megavat-času za proizvodnju struje iz gasa iznosi oko 40 evra, dovodi do cene električne energije od 440 evra, što u suštini i diktira trenutne cene na tržištu.

Šta EPS radi u slučaju loše hidrologije i odakle dobijamo najviše struje? Iz hidroelektrane HE „Đerdap“?

Kao što je već rečeno, u slučajevima loše hidrologije planirana proizvodnja iz HE mora se supstituisati proizvodnjom iz drugih izvora ili uvozom električne energije. Što se tiče proizvodnje HE, hidroelektrana „Đerdap 1“ čini oko 37 odsto instalisanog kapaciteta svih HE, a u skladu s tim i najveća proizvodnja HE je u HE „Đerdap 1“, koja je prošle godine proizvela 46 procenata ukupno proizvedene električne energije u HE, piše Politika.